

Fare for hai

Mange trur at hαιen er eit blodtørstig monster som går til angrep så snart nokon stikk ei tå ut i vatnet. I røyndommen er det omvendt – mennesket er ein stor trussel mot hαιen.

TEKST: IRENE INMAN TJØRVE

Kvart år blir berre 50–75 menneske angripne av hαι, og av desse blir 8–12 drepne. Bier, veps, slangar og lynnedslag er ansvarlege for langt fleire dødsfall kvart år – mange fleire blir faktisk drepne i ulykker på veg til og frå stranda enn av hαιangrep. Faktum er at mennesket slett ikkje står på menyen hos hαιar. Vi er ikkje ein del av det naturlege miljøet til hαιen, og dei fleste angrepa på menneske kjem truleg av misforståingar – at hαιen forvekslar mennesket med ein sel, at han kjenner seg trua, eller at han oppfattar mennesket som ein inntrengjar i territoriet.

Frykta og forhatte

Haiar har vore så frykta og forhatte at ein har brydd seg for lite om at det

blir fanga meir og meir hαι. I Kina er det ikkje uvanleg at hαιar blir fanga, får finnane skorne av og blir sleppte ut i havet for å døy. Her er haifinnar ei delikatesse, og fiskarar kan tene store pengar på dei. Ein bolle haifinnesuppe kan koste over 500 kroner!

Varsko her!

Men no roper forskarar og naturvernalar varsko. Frå 1974 til 1998 minka bestanden av store hαιartar som lever utanfor austkysten av USA, frå om lag 8,9 millionar til om lag 1,4

millionar individ. Fleire artar er i ferd med å bli utryddingstrua.

Storfangst

Det same har skjedd over store delar av verda. Forskarar reknar med at det blir fanga rundt ein halv milliard kilo hαι i året. Det svarer til mange millionar dyr. Fisk blir stadig meir populært som menneskemat, og sidan vi har overfiska mange andre fiskebestandar, er det no hαιane som får lide.

Haiar er därleg utrusta for rolla som byttedyr. Dei lever lenge, veks sakte, blir seint kjønnsmodne og føder få ungar. Det tek altfor lang tid for ein hαι å vekse opp til at dei greier å erstatte den enorme mengda som no blir fiska.

Eldgammal

Haiane er eldgamle skapningar som har eksistert i 400 millionar år. Dei er topp-bytteeterane i havet, og dei spelar ei svært viktig rolle for å få økosystemet til å fungere. Dersom dei forsvinn, blir det skapt ubalanse som kan føre til problem hos alle andre dyregrupper i havet.

Mennesket er ein større trussel mot hαι enn omvendt.

FOTO: GV-PRESS

Arbeidsoppgåver til leseteksten «Fare for hai»

Lesetekst 5.–7. trinn

1. Kven er haien sin største fiende?
2. Kva brukar nokre menneske haifinnar til?
3. Kor stor er nedgangen av haiartar utanfor USA?
4. Kvifor aukar haibestanden så sakte?
5. Kva artar skadar menneske mest kvart år?
6. Kva trur du er grunnen til at fiskarar fiskar hai?
7. Kvifor trur du hiar er viktige for økosystemet?
8. Hiar har eksistert 400 millionar år på jorda.

Finn ut kor lenge menneske har eksistert på jorda.

Bruk bøker eller søk på nettet!

9. Sjå på skiltet øvst i artikkelen.

Kva har illustratøren brukt som inspirasjon til teikninga si?

Lesetekst 5.–7. trinn

Fare for hai

Mange trur at halen er eit blodtörstig monster som går til angrep så smart nokon stikk ei tå ut i vatnet. I reynndommen er det omvendt – mennesket er ein stor trussel mot halen.

Kvart år blir over 50–75 menneske angripne av hai, og av desse blir 8–12 døydne. Her, veps, slanger og lymandale er ikke noko til å angripe for lange fleire desidfelt. Vi kan se at mange av dem blir faktisk drept i skylden av vug til fra stranden eitt av halangene. Faktum er at mennesket alltid skykkjer står på menneskenes hals. Vi er ikke del av det naturlige miljøet til hien, og dei fleste angrep på menneske kjem trådlig av misforståingar – at halen forsøkar mennesket med ein sel, at han kjem til å ete tria, eller at han oppfattar menneske som ein innstengjar i territoriet.

Frykt av havet
Haiar har vere så frykt og forhatte at ein har brydd seg for like om at det blir fanga mot hal. I Kina er det ikkje inntinkt at ein blir fanga, før finnane skravner og bli dreppt i havet for 4 dag. Her er halen i det døde havet og fiskarar kan tene store pengar på det. Ein halv haifinnesupe kan koste over 500 kroner!

Varsle her!
Man no regnar forskarar og naturvernorganisasjonar. Fra 1974 til 1998 minskar bestanden av dei store haiartar som lever utanfor austkysten av USA, frå om lag 8,9 millionar til om lag 1,4 millionar individ. Fleire artar er i ferd med å bli utryddingsrisikosett.

Størrelse
Det same har skjedd over store delar av verda. Fossilane viser at det har fått rundt ein halv milliard klo munn i dei dyra. Fleire blir stadig meir populær med turisme, og sådan vi har overfiske mange andre fiskbestandar, er det no halene som får ride.

Haiar er direkte utrusta for rolla som byttesdyr. Dei lever lengst, veks raskt, dei er sterke og har god føder flungar. Det tek ofte lang tid før ein hai i velkje opp til at dei gresar i erstatte den enorme mengda som blir fiska.

Eldgammal
Haiar er eldgammale skapningar som har eksistert i 400 millionar år. Det er tømmebrynnar i havet, og det spelar ei svært viktig rolle i havets økosystem til å fungere. Dersom dei forsvinn, blir det skapt ubalanse som kan føre til problem hos alle andre dyregrupper i havet.

Menneske er ein stor trussel mot hai omvendt.
Foto: OUPRESS